

۹۳۸۵۴۷۰ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری
هـد

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانکهای دولتی غیر دولتی و موسسات اعتباری توسعه عسکریه و کوثر ارسال گردید.
با سلام

احتراماً همان گونه که استحضار دارند بانکها و موسسات اعتباری با تجهیز منابع خود در قالب جذب سپرده های بانکی و تخصیص آن در قالب اعطای تسهیلات به بنگاههای اقتصادی، نقش مهم و حیاتی را در اقتصاد هر کشور ایفاء مینمایند در کشورهای در حال توسعه بانکها به علت فعالیت محدود سایر مؤسسات مالی به مراتب از نقش حساس تری در خصوص بخشهای اقتصادی سرمایه گذاری و همچنین تامین مالی برخوردارند. همچنین فعالیت بانکی به طور اجتناب ناپذیری مستلزم پذیرش ریسک میباشد. بطور خلاصه ریسکهای که بانکها در معرض آن قرار دارند از ماهیت فعالیت و همچنین ویژگیهای خاص ساختار مالی آنها نشأت می گیرد به نحوی که فعالیت اصلی بانک ها بر واسطه گری وجوه مبتنی بر دریافت سپرده با ماهیت عندالمطالبه لزوم پرداخت قطعی به محض مطالبه سپرده گذار و پرداخت تسهیلات و اعتبار مبتنی بر قول و تعهد طرف مقابل استوار میباشد. به طریق مشابه ترکیب ساختار مالی آنها نیز به گونه ای است که در بخش سمت چپ ترازنامه اتکا اصلی آنها بر بدهی ها یا سپرده ها عمدتاً کوتاه مدت بوده در حالی که در بخش سمت راست ترازنامه عمدتاً دارایی ها در قالب تسهیلات بلند مدت مطرح میباشند. بدیهی است که این امر موجب عدم تطبیق سررسید دارایی ها و بدهی ها شده و در نتیجه عملیات بانک را در معرض انواع ریسکها از جمله نقدینگی و اعتباری قرار میدهد. لذا تداوم فعالیت و حیات بانک ها و به عبارت دیگر بزرگترین سرمایه هر بانک و موسسه اعتباری همانا حفظ اطمینان و اعتماد عمومی به نظام بانکی میباشد. بنابراین صیانت از این مهم بزرگترین دغدغه مدیران بانکها و مقامات نظارتی هر کشور به شمار میرود. از طرف دیگر ماهیت عملیات بانکی دارای ویژگیهایی است که در صورت بروز مشکل یا اختلال در یک بانک میتواند به سرعت به دیگر بانکها سرایت نماید و نهایتاً نظام مالی و اقتصادی کشور را تحت تاثیر خود قرار دهد.

بلوار میرداماد، شماره ۱۴۴، تلفن : ۲۹۹۵۱

صندوق پستی: ۷۱۷۷ ر ۱۵۸۷۵، فاکس : ۶۱۷۲۵۶۷۴ بیات اینترنتی : www.cbi.ir

۹۳۸۵۴۷۰ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

لذا دارا بودن ویژگی هایی مانند درجه اهرمی بالا عدم تناسب زمانی سررسید بین دارانی ها و بدهی ها لزوم حفظ اعتماد عمومی و دائمی سپرده گذاران و اتحاد جامعه وجود ریسک های متنوع در مسیر فعالیت بانک امکان تسری مشکلات بانکها به یکدیگر و در نهایت تاثیرگذاری مستقیم بر شرایط کلان اقتصادی کشور از جمله مواردی است که موجب گردیده همواره بانک ها و موسسات اعتباری در مقایسه با سایر شرکتهای تجاری تحت نظارت رسمی و دقیق تری قرار گیرند.

با عنایت به مراتب پیش گفته مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری به منظور آگاهی از آخرین توصیه های نهادهای مالی بین المللی و همچنین فرایند نظارتی در سایر کشورها مطالعه تطبیقی اسناد و متون تخصصی و نظارتی سایر کشورها به ویژه کشورهای پیشرو در این زمینه را مطمح نظر داشته و تلاش نموده تا در حد مقدورات و امکانات در این مسیر گام بردارد. در همین راستا ترجمه " مدل نظارتی بانک مرکزی اسپانیا که در برگزیده فرایند اهداف ارزیابی ریسک ها و روشهای متداول نظارتی آن بانک میباشد جهت بهره برداری تقدیم می گردد.

امید است که در آینده ای نه چندان دور بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیز از ساختارها و رویه های نظارتی مطابق با استانداردها و الگوهای روز دنیا برای نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری کشورمان بهره گیرد. ر ۲۰۳۵۵۶۰

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری اداره نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

امیرحسین امین آزاد علی نصیری

۱۶-۳۲۱۵

تهران - بلوار میرداماد، شماره ۱۴۴، تلفن : ۲۹۹۵۱

صندوق پستی: ۷۱۷۷ ر ۱۵۸۷۵، فاکس : ۶۶۷۲۵۶۷۴ بیات اینترنتی : www.cbi.ir

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری اداره نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

مدل نظارتی بانک مرکزی اسپانیا »

موسسات مالی مشمول یک نظام نظارتی و مقرراتی خاص هستند که در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی از شدت و حساسیت بیشتری برخوردار است. دلایل آن عبارتند از اول اینکه موسسات مالی به دلیل نقش واسطه‌ای که بین پس‌انداز کنندگان و اعتبار گیرندگان دارند موجب افزایش جذب وجوه از سطح عمومی جامعه میشوند افزون بر آن یک سیستم مالی پرمایه و با شیوه مدیریت خوب تاثیر مطلوبی بر ثبات مالی و فعالیتهای کلی اقتصاد خواهد گذاشت.

ماده ۷ از قانون ۱۳/۱۹۹۴ استقلال بانک مرکزی اسپانیا تصریح میکند که این وظیفه بانک مرکزی اسپانیا است که کارکردهای سلامت و ثبات سیستم مالی را ارتقا دهد و بر عملکرد سیستم مالی از طریق نگهداشتن ذخایر پرمایگی موسسات اعتباری هدایت و تطبیق با مقررات زیربط نظارت نماید.

مدل نظارتی بانک مرکزی اسپانیا به دنبال آن است تا از اثر بخشی و کارایی این کار کرد مطمئن گردد و همچنین اطمینان حاصل نماید که موسسات اعتباری از سرمایه مناسبی برخوردار بوده در تطابق با مقررات جاری عمل نموده و در مدیریت کسب و کار و کنترل ریسک‌های مترتبه مخاطاطانه عمل می‌نمایند.

به منظور تحقق این امر بانک مرکزی اسپانیا یک مدل نظارتی ایجاد نموده که به شرح زیر تشریح می‌گردد. ویژگی اصلی این مدل نزدیکی آن به واقعیت در خصوص اکثریت موسسات تحت نظارت می‌باشد. به علاوه این مدل با استفاده از گزارشهای دوره‌ای با جزئیات کامل که توسط موسسات اعتباری به بانک مرکزی اسپانیا ارائه می‌گردد مورد تایید و تکمیل قرار گرفته است. مدل مذکور به دنبال آن است که به ناظرین اجازه دهد تا آگاهی عمیق و به روز رسانی شده خود را از وضعیت و پیشرفت هر یک از موسسات تحت نظارت حاصل نمایند.

ویژگی دیگر مدل نظارتی بانک مرکزی اسپانیا آن است که علاوه بر فعالیتهای نظارتی سنتی در سالهای اخیر با رویکرد

نظارت مبتنی بر ریسک نیز تکمیل شده است. عدم کفایت مدل نظارت سنتی که مبتنی بر دانش منتجه از موقعیت حسابداری و مالی جاری و کنترل اداری تطبیق با مقررات میباشد در مواجهه با یک سیستم بانکی پویا اثبات شده است. همچنین ضروری است تا تداوم حیات آتی موسسات مالی و پیشگیری از مشکلات بالقوه مورد ارزیابی قرار گیرد. فرآیند نظارتی باید پیشگیرانه بوده و حتی المقدور از بروز وضعیتهای بحرانی در اکثر موارد جلوگیری نماید به منظور نیل به این هدف باید اطمینان حاصل شود که موسسات نه تنها

Financial Institution

2 Solvent

Article 7 of Law 13/1994 on the Autonomy of the Banco de España

solvency

Risk-Based Supervision Approach

Traditional Supervision Model

بایستی در انطباق با مقررات جاری باشند بلکه افزون بر آن از حاکمیت شرکتی خوب برخوردار بوده، ریسک های مترتبه را به نحو مناسبی مدیریت نموده و سرمایه ای متناسب با ریسکهای مترتبه خود دارا باشند.

هدف اصلی فرآیند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا این است که دورنمای ریسک نظارتی هر موسسه را تعیین و به روز رسانی نموده و اقدامات اصلاحی را در مواقع ضروری اعمال نماید دور نمای ریسک نظارتی در برگزیده ارزیابی بانک مرکزی اسپانیا از احتمال اینکه یک موسسه اعتباری در آینده با مشکلاتی از حیث بی مایگی زبان و یا نقدینگی مواجه خواهد شد. می باشد.

آنچه مسلم است دورنمای ریسک نظارتی نمی تواند صرفاً با استفاده از تحلیل مقادیر و نسبت های مالی موسسه تعیین شود در تعیین دورنمای ریسک تجزیه و تحلیل چگونگی اداره موسسه سیستم های کنترل و مدیریت ریسک آنها نیز ضروری است بنابراین ترکیبی از تجزیه و تحلیل کمی و ارزیابیهای کیفی در تعیین دورنمای ریسک نظارتی الزامی می باشد.

بانک مرکزی اسپانیا در پیشبرد فعالیتهای نظارتی خود سئوالات متعددی را که مرتبط و موثر بر ثبات مالی میباشد مورد تجزیه و تحلیل قرار میدهد این امر شامل تجزیه و تحلیلهای دوره ای از بخشهای اقتصادی معین و ارزیابی منظم عملکرد ریسک اعتباری سیستم بانکی میشود به هر حال مدل نظارتی که در ادامه توضیح داده میشود صرفاً به تحلیلهای خرد (micro) از ثبات هر موسسه اعتباری به صورت فردی می پردازد و بنابراین فعالیتهای نظارتی مرتبط با ثبات مالی کلی (تحلیلهای کلان macro) را پوشش نمی دهد.

همچنین فرآیند نظارتی فوق بر بخشی از کارکردهای بانک مرکزی اسپانیا که در صدور ر تعلیق مجوز دخیل بوده و عملیات نامناسب را محدود یا ممنوع میکند نیز موثر میباشد و این در حالی است که موضوع اخیرالذکر در این سند ارائه نشده است. نظارت بانکی حتی المقدور بایستی مشکلات و وضعیتهای بحرانی آتی موسسات را پیش بینی نموده و تأثیرات احتمالی آن را کاهش دهد. در مواقع مواجهه با مشکلات چنین وضعیتی با استفاده از اقدامات مداخله ای خاص که در اختیار بانک مرکزی اسپانیا است جهت رفع مشکلات جدی بانک از حیث بی مایگی یا کمبود نقدینگی التیام داده میشود. شایان ذکر است این سند هیچ رهنمودی در خصوص چگونگی بر عهده گرفتن اداره و کنترل موسسات دارای مشکل ارائه نمی نماید هر چند بر نظارت متداول که هدف آن پیشگیری از بروز اینگونه وضعیت های ناخوشایند بوده تأکید می نماید.

Corporate Governance

Risk Profile

Insolvency

10 Take Over

۲ فرآیند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا

۲-۱ - اهداف فرآیند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا

هدف از فرآیند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا آن است که اطلاعات و آگاهی خود را از موسسات تحت نظارت به روز نگه داشته و بر مبنای اطلاعات حاصله دورنمای ریسک نظارتی هر موسسه را تعیین کرده تا عند اللزوم اقدامات مورد نیاز جهت بهبود و ارتقاء آن صورت پذیرد.

دورنمای ریسک به عنوان یک متغیر موثر بر قضاوت بانک مرکزی اسپانیا احتمال اینکه یک موسسه اعتباری در آینده با مشکلاتی از حیث بی مایگی زبان یا نقدینگی مواجه شود را در بر می گیرد. دورنمای ریسک یک عنصر کلیدی در تعیین چارچوب نظارتی قابل اعمال برای هر موسسه اعتباری به شمار می رود به دورنمای ریسک بالاتر منجر به نظارت شدیدتر بر موسسه اعتباری خواهد شد.

متوجه رئیس گروه ناظر بر موسسه اعتباری همراه با بازرسین و سایر کارکنانی که مستقیماً در نظارت بر موسسه اعتباری مشارکت دارند می باشد. در درجه دوم متوجه مدیر اداره و مدیرکل مدیر هماهنگ کننده) بوده که تأیید نهایی را در خصوص ارزیابی دورنمای ریسک موسسات تحت نظارت خود اعمال می نمایند.

دورنمای ریسک هر موسسه به طور پیوسته به روزرسانی میشود به منظور تحقق این امر از دانش و اطلاعاتی که از فعالیتهای متنوع نظارتی بدست میآید استفاده میشود. مادامی که اقدامات نظارتی در خصوص یک موسسه اعمال میشود عند اللزوم دورنمای ریسک نظارتی به روز رسانی و اصلاح میشود.

دورنمای ریسک مبتنی بر ماتریس ریسک و با استفاده از شاخص زیر ایجاد شده است.

دور نمای

ریسک نظارتی مفهوم

بالا راهبرد سرمایه ای موسسه وجوه مالکانه سود انباشته حاکمیت شرکتی یا داخلی و سیستم های کنترل و مدیریت ریسک موسسه برای فعالیتهای و ریسکهای مترتبه کاملاً ناکافی است.

متوسط - بالا راهبرد سرمایه ای موسسه وجوه مالکانه سود انباشته حاکمیت شرکتی یا داخلی و سیستم های کنترل و مدیریت ریسک موسسه برای فعالیتهای و ریسکهای مترتبه ناکافی است

متوسط پائین راهبرد سرمایه ای موسسه وجوه مالکانه سود انباشته حاکمیت شرکتی یا داخلی و سیستم های کنترل و مدیریت ریسک موسسه برای فعالیتهای و ریسکهای مترتبه مناسب می باشد.

پائین راهبرد سرمایه ای موسسه وجوه مالکانه سود انباشته حاکمیت شرکتی یا داخلی و سیستم های کنترل و مدیریت ریسک موسسه برای فعالیتهای و ریسکهای مترتبه مناسب میباشد. علاوه بر آن ریسکهای مترتبه موسسه (دورنمای ریسک ذاتی) پایین می باشد.

Risk Matrix 11

12 Own Funds

دورنمای ریسک نظارتی همراه با اهمیت سیستمی موسسه اولویت نظارتی موسسه را تعیین می کند. این سطح اولویت از ۱ تا ۴ مطابق شکل زیر طبقه بندی شده است.

اولویت نظارتی مفهوم

1 اولویت حداکثری تحت نظارت دائم مشمول بازرسی حضوری دائم و فشرده قابل اعمال برای موسسات سیستمی با اهمیت بالا یا موسساتی که دارای دورنمای ریسک نظارتی بالا می باشند.

۲ اولویت بالا پایش خاص مشمول بازرسی متناوب میباشد. قابل اعمال برای موسسات سیستمی یا موسساتی که دارای دورنمای ریسک نظارتی متوسط به بالا می باشند.

۳ اولویت عادی قابل اعمال برای موسسات عادی که مشمول بازرسی تحت برنامه بازرسی عادی می باشند.

۴ اولویت پائین قابل اعمال برای موسسات بدون هرگونه مشکل خاص و همچنین اندازه کوچک با سطح فعالیت کم وضعیت به عنوان زیر مجموعه سایر موسسات که نیاز به بازرسی خاص نداشته و یا ممکن است بازرسی آنها با تناوب کمتر از آنچه در مورد موسسات عادی صورت می گیرد انجام شود.

همانگونه که در جدول فوق مشهود است ممکن است موسساتی با دورنمای ریسک نظارتی پائین وجود داشته باشند که به خاطر اهمیت سیستمی بالا به عنوان اولویت ۱ یا ۲ طبقه بندی شوند. موسساتی که دورنمای ریسک نظارتی بالایی دارند همیشه دارای اولویت ۱ هستند و موسساتی با دورنمای ریسک نظارتی متوسط - بالا حداقل حائز اولویت ۲ می شوند.

چارچوب نظارتی برای هر موسسه ای بر مبنای دورنمای ریسک نظارتی و اولویت بازرسی تخصیصی ایجاد میشود. چارچوب نظارتی اهداف نظارتی موسسه (شامل کاهش دورنمای ریسک نظارتی در جایی که لازم است ۱۵ درجه شدت فرایند نظارت اعمال شده و تمرکز بر موضوعاتی که بایستی بیشتر مورد توجه قرار گیرند را تعیین مینماید چارچوب نظارتی امکان برنامه ریزی اقدامات سالیانه و وظایف خاصی که بایستی در ارتباط با هر موسسه انجام پذیرد را میسر می سازد.

به منظور ایجاد دورنمای ریسک نظارتی هر موسسه بانک مرکزی اسپانیا رویکرد روش شناسی نظارتی مبتنی بر ریسک را که با نام اسپانیایی آن به نام SABER مشهور بوده ایجاد نموده است. این رویکرد از سال ۲۰۰۱ در بخش مدیریت کل نظارت بانک مرکزی اسپانیا آغاز شده است.

به منظور تعیین اهمیت سیستمی هر موسسه (Institution's Systemic Importance) از قضاوتهای ذهنی و سری های شاخصهای کمی پایه استفاده می شود.

Institution's Supervisory Priority

به عنوان مثال هدف نظارتی میتواند شامل ترکیبی از کاهش ریسک ذاتی خاص و افزایش نسبت پرمایگی باشد.

Supervisión de la Actividad Bancaria Bajo el Enfoque Riesgo 1

بر مبنای اقدامات انجام شده تحت روش شناسی SABER ماتریس ریسک هر موسسه با استفاده از اطلاعات حاصله از اقدامات نظارتی متنوع تکمیل میشود ماتریس یاد شده نتایج و امتیازات مربوط به هر موسسه را نمایش میدهد این ماتریس به همراه دورنمای ریسک و گزارشات دورنمای نهاده شده موسسه اعتباری جنبه های کلیدی را به تفصیل تشریح می نماید.

اعداد مندرج در ماتریس ریسک برای یک دورنمای ریسک نظارتی متحد الشکل و ساختار یافته تعیین می گردد و ممکن است به واسطه پیامدهای ناشی از اقدامات نظارتی متنوع تغییر یافته یا به روز رسانی شود. نمونه ای از ماتریس ریسک برای یک موسسه فرضی در زیر ارائه شده است. ۱۷

ماتریس ریسک

نوع ریسک ریسک ذاتی ارونند حاکمیت داخلی کنترل و مدیریت ریسک ریسک های باقیمانده روند

اعتباری کم در حال افزایش (۱) خوب (۲۳) قابل قبول (۲) کم در حال افزایش (۳)

تمرکز اعتباری کم ناکارا متوسط کم

اوراق بهادار مالکانه متوسط کم خوب متوسط - کم

بازار کم ثابت (۴) ناکارا (۵) متوسط کم ثابت (۶)

ریسک ارزی اقلام بالای در تر از نامه متوسط کم ثابت (۷) بهبود پذیر (۸) متوسط - زیاد ثابت (۹)

عملیاتی کم در حال افزایش (۱۰) بهبود پذیر (۱۱) متوسط کم در حال افزایش (۱۲)

نقد شوندگی کم ثابت (۱۳) خوب (۱۴) کم ثابت (۱۵)

ریسک نرخ بهره در دفتر بانکی متوسط کم در حال کاهش (۱۶) ناکارا (۱۷) متوسط - زیاد در حال کاهش (۱۸)

سایر ریسک ها کم ثابت (۱۹) قابل قبول (۲۰) کم ثابت (۲۱)

تجاری متوسط کم خوب متوسط

شهرت خوش نامی (کم قابل قبول کم

مجموع موزون ریسک ها و کنترل ها کم در حال افزایش (۲۲) بهبود پذیر (۲۴) متوسط کم در حال افزایش (۲۵)

حاکمیت شرکتی خوب (۲۶)
دورنمای ریسک موسسه متوسط کم در حال افزایش (۲۷)
ارزیابی پرمایگی قابل قبول، ثابت (۲۸)
دورنمای ریسک نظارتی متوسط کم در حال افزایش (۲۹)
موسسه سیستمی بلی
اولویت نظارتی ۲
ماتریس کاهشی برای موسسات ساده بکار می رود.
۲-۲- ساختار سازمانی نظارت بانکی در بانک مرکزی اسپانیا
نمودار سازمانی مدیریت کل نظارت بر بانکها به صورت زیر است:

ادارات و بخشهای عملیاتی
عملیات تجزیه و تحلیل پایش و بازرسی موسسات بین سه اداره نظارتی موجود تقسیم شده است.
اداره نظارت ۱ برای بانکهای پس انداز و تعاونیهای اداره نظارت ۲ برای دو گروه اصلی بانکی اسپانیا و اداره نظارت ۳ برای سایر موسسات اعتباری
به منظور ارتقاء کارایی و اثر بخشی منابع در اختیار در تاریخ ۱۴ آوریل ۲۰۱۰ نظارت بر تعاونیهای اعتباری به اداره نظارت ۳ واگذار شد و کارکردهای بخش ایالات متحده و آمریکای لاتین به بخش مشاوره و هماهنگی های بین المللی و همچنین اداره نظارت ۳ واگذار شد.

Two Major Spanish Banking Groups 19

هر یک از این ادارات شامل یک سری بخشهای عملیاتی هستند که به وسیله رئیس گروه که به طور مستقیم مسوول بازرسی و پایش موسسات تحت نظارت خود است هدایت میشوند بخشهای مذکور متشکل از بازرسین بانکی با معلومات عمومی است که باید بینش و دانش کلی از موسسه داشته باشند. بخشهای عملیاتی در اجرای موثر اقدامات خود از کارکنان واحدهای تخصصی پشتیبانی تخصصی دریافت میکنند (به پاراگراف بعدی رجوع شود) و عنداللزوم بسته به نوع موسسات درگیر (میتوانند از خدمات متخصصین حوزه های دیگر نیز استفاده کنند) به طور مثال حسابرسان فناوری اطلاعات).
برای هر یک از این بخشها یک سری از موسسات اعتباری تعیین میگردد که فعالیت هایی از قبیل تجزیه و تحلیل و پایش غیر حضوری بازرسی حضوری و گفتگو و تماس مستقیم با مدیران آنها را به عهده می گیرند. در نتیجه انجام تجزیه و تحلیل و پایش غیر حضوری و بازرسیها که بصورت مشترک بوسیله یک گروه از کارکنان انجام میشود فرآیند نظارت مستمر را تقویت مینماید به طور مثال میتوان به اطلاعات به روز رسانی شده هر موسسه و گروه بانکی اشاره نمود.
بخش های پشتیبانی و سنجش ارزش ۲۴

مدیریت کل نظارت بر بانکها همچنین دارای گروههای پشتیبانی و سنجشی بوده که کارکرد آنها ارائه پشتیبانی تخصصی به بخشهای عملیاتی در محدوده های مشخص میباشد. در این ارتباط وظایف خاص مهارتی از قبیل آن مواردی که توسط دبیرخانه های فنی و بخشهای ارتباطات بخش هماهنگی و مشاوره بین المللی بخش تجزیه و تحلیل نظارت غیر حضوری (GAD) بخش مدلهای مدیریت ریسک عملیاتی و اعتباری و بخش مراقبت و مدلهای مدیریت ریسک نقدینگی و بازار انجام میگردد میباشد. تمامی این بخش ها به مدیریت کل نظارت بر بانکها گزارش می دهند.
این بخش ها در انجام وظایف بازرسی با استفاده از اقداماتی مانند تجزیه و تحلیل و پایش و همچنین مشارکت مستقیم توامان در بازرسیها به همراه بخشهای عملیاتی همکاری می کنند.
به منظور استخدام در مدیریت کل نظارت بر بانکهای بانک اسپانیا ، کارکنان بایستی بدوآزمون ورودی رقابتی را با توجه به دوره آموزشی بگذرانند. حفظ شان و منزلت حرفه ای باعث میگردد که مدیریت کل نظارت بر بانکها از گروهی از کارکنان ثابت و با درجه کیفی بالا تشکیل گردد. کیفیت این گروه از ویژگیهای حایز اهمیت مدل نظارتی بانک اسپانیا محسوب می گردد.

IT Auditors 21

22 Off-Site Monitoring And Analysis

23 Inspection Visits

24 Transversal

۲-۳- انواع اقدامات نظارتی

بانک مرکزی اسپانیا به عنوان بخشی از فرآیند نظارتی مستمر ۳ نوع اقدامات نظارتی را اعمال می نماید
تجزیه و تحلیل و پایش غیر حضوری
بازرسی حضوری

پایش مستمر حضوری (۲۵) نظارت مستمر حضوری)

این اقدامات ناظران را قادر می سازد تا دانش اطلاعات و دیدگاههای خود را در ارتباط با هر موسسه تحت نظارت به روز رسانی نمایند. ضمناً اقدامات نظارتی امکان به روز رسانی دورنمای ریسک موسسات را میسر نموده و موجب آگاهی از نقاط قوت و ضعف موسسه میشود مشکلات بالقوه را پیش بینی نموده سیاستهای کنترل و مدیریت ریسک و حاکمیت شرکتی و پرمایگی موسسه را ارزیابی می نماید همچنین محدوده هایی را که به اقدامات نظارتی بیشتری نیاز دارند آشکار می نماید.

بازرسیهای حضوری و پایشهای مستمر حضوری ابزارهای اساسی و قدرتمند اقدامات نظارتی و بازنگری محسوب میشوند به نحوی که آنها اطلاعات و بینش بهتری را در خصوص موسسه از طریق تماس نزدیک و مستقیم با افراد مسوول در مدیریت

موسسه و همچنین بررسی متقابل اطلاعات مستقیم دریافتی امکان پذیر می نمایند. بر مبنای چنین دانش و دیدگاهی عنداللزوم اقدامات اصلاحی مناسب شامل کاهش دورنمای ریسک موسسه صورت می پذیرد به عنوان نتیجه اقدامات نظارتی میتوان اظهار داشت که دورنمای ریسک هر موسسه می تواند در صورت نیاز و در چارچوب نظارتی آن اصلاح و تغییر یابد بانک مرکزی اسپانیا در این راستا طی نامه ای الزامات و توصیه های خود را برای موسسات ارسال مینماید. رهنمودها و الزامات ارسالی به موسسات نه تنها صرفاً در ارتباط با نقاط ضعف مشاهده شده در تطبیق مقررات میباشد بلکه در زمینه نقاط ضعف در حاکمیت شرکتی مدیریت و کنترل های داخلی نیز می باشند. به عنوان یک برآورد کلی تقریباً ۲۵ درصد از منابع انسانی بخش نظارت (به عنوان درصدی از ساعات کاری پرسنل نظارت بانکی) به تجزیه و تحلیل و پایش غیر حضوری ۳۰ درصد به بازرسیهای حضوری ۳۰ درصد به پایش مستمر حضوری ۱۵ درصد به کارکردهای پشتیبانی و وظایفی از قبیل مشاوره و هماهنگی طراحی و توسعه کارکردهای نظارتی همکاریهای بین المللی و مشاوره به مدیریت ارشد بانک مرکزی اسپانیا تخصیص می یابد.

On-Site Continuous Monitoring 25

انجام این کار ارسال نامه نافی اختیارات قانونی بانک مرکزی اسپانیا برای اعمال محدودیت در عملیات موسسات، اقدامات قانونی بر علیه موسسه و مدیران ذیربط تصویب برنامه بازسازی موسسه و یا در موارد استثنایی در اختیار گرفتن اداره موسسه تغییر هیأت مدیره موسسه و تغییر ساختار موسسه نمی باشد.

تجزیه و تحلیل و پایش غیر حضوری

هر موسسه اعتباری به وسیله گروه بازرسی تعیین شده که مسئول بروز رسانی اطلاعات موسسه با استفاده از ابزارهای پایش و تحلیل اطلاعات در اختیار می باشد کنترل شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. منبع اصلی اطلاعات برای تحلیل و پایش غیر حضوری گزارشات محرمانه حسابداری و گزارشات وجوه مالکانه است که بانک مرکزی اسپانیا به صورت دوره ای دریافت میکند ، سایر صورتهای مالی دوره ای از قبیل گزارشات سامانه ثبت اعتباری مرکزی و صورتهای مالی سهامداران میباشد. این گزارشات و صورتهای مالی دوره ای با اطلاعات بیشتری که در صورت نیاز و به صورت موردی درخواست میشود تکمیل می گردد به طور مثال اطلاعاتی که توسط موسسات برای مدیریت داخلی خود تهیه می نمایند. ۲۸

به عنوان بخشی از پایش اقدامات مهم دوره ای از قبیل ارزیابی و بازنگری صورتهای مالی ارائه شده توسط موسسات بازنگری و ارزیابی گزارشات دوره ای وجوه مالکانه بازنگری دوره ای ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری بازنگری سالیانه گزارشات حسابرسی مستقل و بازنگری سالیانه گزارشات داخلی ارزیابی کفایت سرمایه موسسه انجام می پذیرد همچنین اقدامات مهم و ویژه ای از قبیل پایش ریسکهای معین و پایش تطبیق با مقررات توصیه ای یا احتیاطی توسط بانک مرکزی اسپانیا نیز انجام خواهد شد.

به عنوان نتیجه تحلیل و پایش غیر حضوری عنداللزوم ماتریس ریسک موسسه و همچنین در صورت نیاز دورنمای ریسک نظارتی به روزرسانی و اصلاح میشود. اگر ضرورت ایجاب کند تماس مستقیم با مدیران موسسه یا انجام بازرسی سرزده نیز از موسسه در دستور کار قرار خواهد گرفت.

بازرسی حضوری

نظام پایش مشروحه در فوق به وسیله برنامه فشرده بازرسی که امکان بررسی مستقیم اطلاعات و نمودارهای ارائه شده به بانک مرکزی اسپانیا را میسر می سازد تقویت و تکمیل میگردد همچنین بازرسی های حضوری آگاهی بیشتر از مدیریت ریسک و اقدامات ارزش گذاری دارائیه توسط موسسه بررسی درجه تطبیق با مقررات و ارزیابی کلیه جنبه های کیفی سیاستها ساختار سازمانی مدیریت کنترل که بر وضعیت اعتباری موسسه تاثیرگذار خواهد بود را امکان پذیر می سازد. بازرسی های حضوری به دو طبقه کلی دسته بندی میشوند جامع دوره ای (و بخشی (موردی)

Central Credit Register 27

الزامات خاص و دوره ای چگونگی ارایه اطلاعات که توسط بانک مرکزی اسپانیا به موسسات داده میشود. بر ارایه اطلاعات مشروح و با جزئیات کامل تاکید داشته و این یک مشخصه مهم مدل نظارتی آنها میباشد به طوری که اطلاعات به روز و عمیقی از موسسات را فراهم می نماید.

Unscheduled Inspection 29

30 Comprehensive

بازرسی های جامع بازرسیهایی هستند که در آن ارزیابی کاملی از تمامی جنبه های مرتبط موسسه انجام می شود. بازرسی های بخشی (موردی) بازرسیهایی هستند که دامنه آنها محدودتر بوده و صرفاً یک یا چند جنبه مشخص را در موسسه ارزیابی میکنند هدف بازرسیهای موردی معمولاً بازنگری محدوده های خاص (برای مثال پورتهای اعتباری اداره خزانه داری مراقبت و نگهداری و غیره یا به منظور ارزیابی جنبه ها یا موضوعات خاص به عنوان نمونه درجه تطبیق با الزامات ابلاغی بانک مرکزی اسپانیا موضوعات حائز اهمیت در ارتباط با پایان سال و غیره می باشد. برخی مواقع بازرسیهای موردی به صورت همزمان و به موازات یکدیگر برای گروهی از موسسات به منظور ارزیابی جنبه های خاصی از هر یک از آنها مانند ضوابط و مقررات مربوط با مشتریان انجام می گردد. معمولاً دوره زمانی و نوع بازرسی حضوری در ارتباط با برنامه اقدامات نظارتی سالیانه انجام می پذیرد هر چند بازرسیهای سرزده در مواقع مورد نیاز انجام خواهد شد.

پایش مستمر حضوری

اندازه و پیچیدگی دو گروه اصلی بانکی اسپانیایی مبین آن است که نظارت مناسب صرفاً با بکار بردن دو نوع اقدام پیش گفته بسیار مشکل است.

در حقیقت اهمیت سیستمی این گروههای بانکی همراه با پویایی و انعطاف پذیری آنها و حضور حائز اهمیت آنها در عرصه های بین المللی محرز بوده و مستلزم تقاضاهای مستمر و با اهمیت برای ارائه اطلاعات توسط نظارت بانکی می باشد

چراکه به روز رسانی مکفی اطلاعات این موسسات صرفاً از طریق گزارشات دوره ای محرمانه ارسالی به بانک مرکزی اسپانیا مقدور نمی باشد. افزون بر آن افزایش پیچیدگی سیستم مدیریت این گروه موجب می گردد که آنها ملزم گردند اطلاعات مربوط به تصمیم گیری و کنترل ریسک را بهبود بخشند و در نتیجه این گونه اطلاعات مدیریتی برای امر نظارت آنها بسیار مفید خواهد بود.

در این راستا پایش مستمر حضوری با استقرار گروههای بازرسی دائمی در درون این موسسات ایجاد شده است که چنین پایشی منتج به تهیه اطلاعات بهتر و سریعتر جهت افزایش آگاهی از اینکه این موسسات چگونه فعالیت مینمایند خواهد شد. همچنین موجب پیش بینی بهتری در ارتباط با تطبیق اقدامات نظارتی در صورت مواجه شدن با مشکلات بالقوه شده و جریان تبادل سریع اطلاعات را هموار می نماید.

پایش مستمر حضوری گروه بانکی را به عنوان یک مجموعه کلی شامل شرکت مادر و زیر مجموعه های مرتبط آن در خارج از کشور در نظر گرفته و بنابراین عمده اطلاعات لازم جهت اتخاذ تصمیمات نظارتی شامل مجوزهای اداری را فراهم می نماید.

پایه و اساس پایش مستمر حضوری شامل تجزیه و تحلیل و ارزیابی می باشد لیکن این امر با بررسی و اقدامات کنترلی متقابل مادامی که بررسیهای بیشتر در خصوص موضوعات یا ریسک های خاص ضروری باشد تکمیل میگردد. به عنوان بخشی از پایش مستمر حضوری اقدامات زیر صورت می گیرد

پایش مالی سودآوری گردش مالی و پرمایگی)

پایش ریسک (اعتباری نرخ بهره ساختاری نرخ ارز ، نقدینگی بازار عملیاتی فناوری اطلاعات تطبیق با مقررات و شهرت)

پایش محدوده های تجاری و شعب مهم

بازرسی داخلی (دامنه کیفیت و اثر بخشی

حاکمیت شرکتی

اما برای نظارت مناسب این گروههای بانکی ضروری است که پایش مستمر حضوری با ارزیابی های خاص عمیق تر و با جزئیات کامل در دامنه ای محدود به طور همزمان اجرایی گردد. در این راستا پایش مستمر حضوری با بازرسیهای حضوری سنتی که همراه با دانش عمیق از موضوعات خاص میباشد تکمیل گردیده است. با توجه به اهمیت روز افزون فعالیتهای بین المللی بازرسیهای مربوط به این فعالیتهای قابل ملاحظه هستند.

این شکل از اقدام نظارتی (پایش مستمر) ضروری که بدواً برای برطرف کردن نیازهای نظارتی دو گروه اصلی بانکی اسپانیایی بوجود آمد تدریجاً برای دیگر موسساتی که در سالهای اخیر به طور قابل ملاحظه ای از نظر اندازه و پیچیدگی رشد کرده اند نیز بکار می رود.

۴-۲- ابزارهای IT و روش شناسی نظارت بانک مرکزی اسپانیا

بانک مرکزی اسپانیا یک سری ابزار را ایجاد نموده که اقدامات نظارتی خود را تسهیل و تقویت می کند. مهمترین این ابزارها که همزمان به عنوان ابزارهای تجزیه و تحلیل به شمار رفته و نقش یکپارچگی و هدایت اقدامات نظارتی را بر عهده دارند در زیر توضیح داده شده است.

سیستم تحلیل داده ها (SAD) سیستم تحلیل دادهها انجام همفکری در خصوص اطلاعات مالی که بانک مرکزی اسپانیا از موسسات اعتباری دریافت میکند و برای تهیه گزارشات استاندارد و سفارشی بر پایه این اطلاعات بکار میرود را امکان پذیر می سازد. ضمناً اطلاعات استخراج شده از سیستم تحلیل داده ها برای موارد زیر در نظر گرفته می شود

تحلیل ساختار ترازنامه صورت سود و زیان در سطوح فردی و جمعی با درجه اهمیت تفکیک شده

Data Analysis System 32

ایجاد شاخصهای مالی (نسبتها) به منظور ارزیابی نقاط قوت و ضعف موسسه روند حجم مالی گوناگون در طول زمان و ایجاد گروههای همگن برای مقایسه حجم و شاخصهای مالی موسسات گوناگون

این سیستم انتقال سریع اطلاعات بر روی کامپیوترهای شخصی تجهیز شده به نحوی که کاربران را قادر می سازد تا به آسانی با آن کار کنند.

سیستم پردازش سامانه ثبت اعتباری مرکزی (CCR) با استفاده از این ابزار IT گزارشات بر مبنای داده هایی که موسسات اعتباری در ارتباط با تسهیلات اعطایی به اشخاص به سامانه ثبت اعتباری مرکزی ارسال مینمایند تهیه میگردد. این گزارشات استحصال اطلاعات در خصوص ریسک را از طریق تسهیلات گیرندگان فردی گروه های اقتصادی اقدامات بخشی و غیره ممکن ساخته و همچنین امکان مقایسه بین موسسات متفاوت را میسر می سازد.

سایر ابزارهای تحلیلی IT شامل ابزار خزانه داری میباشد که امکان ارزیابی اداره خزانه داری موسسات برای بررسی محدوده خزانه داری عملیات سپرده گیری و امانات و درجه تطبیق سررسید را میسر می سازد.

سامانه اطلاعات تسهیلات گیرندگان (SIA) این واحد وضعیت مالی و اقتصادی تسهیلات گیرندگانی را بر مبنای فردی یا جمعی که بیشترین تسهیلات را در سامانه اعتباری دارند تجزیه و تحلیل نموده و رتبه بندی آنها را منحصرأ برای کاربرد داخلی در نظارت بانکی پیشنهاد می نماید. هدف اصلی اجتناب از انجام وظایف تکراری در ارزیابی تسهیلات گیرندگان در خلال بازرسیهای حضوری بوده که موجب میشود بازنگری حضوری از حیث ریسکهای مترتبه بر تجزیه و تحلیل اینکه چگونه تسهیلات اعطا شده و وضعیت های خاص آن ها چگونه بوده در موسسه تحت نظارت متمرکز شوند. ضمن آن که سامانه اطلاعات تسهیلات گیرندگان برای مطالعات بخشی دوره ای نیز کاربرد دارد.

سامانه مدیریت نظارتی یکپارچه (SIGAS) این سامانه IT برای مدیریت شماری از فرایندهای نظارت بانکی شامل بازرسیها دانش و پایش موسسات مجزودهی ثبت رسمی مدیریت خدمات IT و روش شناسی و کیفیت مورد استفاده قرار میگیرد. سامانه مذکور به عنوان پشتیبان برای گردش کارها محسوب شده و دسترسی به سایر ابزارهای روش شناسی و IT را مقدور می سازد و همچنین اطلاعات حاصله از این ابزارها را تجمیع می نماید و کلیه اطلاعات کمی و کیفی حاصل از اقدامات نظارتی گوناگون را به طور سازگار و منطبق از طریق یکپارچگی با ابزارهای مدیریت مستند سازی شرکتی، ذخیره

فایل الکترونیکی: هدف از این برنامه کاربردی IT تسهیل ارزیابی ریسک اعتباری در بازرسی های حضوری می باشد. این ابزار یکپارچگی اقداماتی مانند میزان وام را به ازای هر تسهیلات گیرنده و هر گروه اقتصادی (در موسسه و نظام بانکی) جمع بندی نمونه های ریسک اعتباری و انتخاب تسهیلات گیرندگان تحلیل آماری پرتفوی وام بازنگری صورتهای سامانه ثبت اعتباری مرکزی و به روز رسانی ریسک تحلیل شده در حین بازرسی حضوری را میسر می سازد همچنین به عنوان ابزار کمکی در استنتاج سرمایه گذاری اعتباری محسوب شده و به عنوان ابزاری جهت تسهیل تحلیل سیاستهای اعطای تسهیلات و پایش وام ها بکار می رود.

اقدامات فرایند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا

فرایند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا شامل چهار فعالیت میباشد

بازنگری حسابداری ارزیابی دارایی ها و بدهی ها

تجزیه و تحلیل مالی و اقتصادی

بازنگری تطبیق با مقررات کلی

بازنگری و ارزیابی ریسک ها و پرمایگی

۱-۳- بازنگری حسابداری و ارزیابی دارایی ها و بدهی ها

این فعالیت مبنای فعالیت فرایند نظارتی بانک مرکزی اسپانیا به شمار میرود؛ چرا که سایر فعالیت ها شامل تحلیل مالی و اقتصادی بررسی تطبیق با مقررات کلی و بازنگری و ارزیابی ریسکها و پرمایگی هر موسسه صرفاً زمانی اجرا میشود که اطمینان حاصل شود که ثبتهای حسابداری تصویری صحیح و منصفانه از شرایط واقعی موسسات ارائه میدهند. بدون وجود چنین اطمینانی انجام سایر فعالیتها بیهوده خواهد بود. بنابراین بازنگری حسابداری یک فعالیت کاملاً حیاتی برای شناسایی وضعیت ریسک هر موسسه محسوب می گردد. ۳۹

صورتهای مالی قابل اتکا نیازمند شناسایی به موقع تمام مبادلات و ارزیابی صحیح از عناصر مختلف تشکیل دهنده ترازنامه هستند بانک مرکزی اسپانیا منابع مالی و انسانی حائز اهمیتی را برای بازنگری حسابداری و به تبع آن ارزیابی داراییها و بدهیها و همچنین تجزیه و تحلیل کفایت ذخایر اختصاص می دهد. این وظیفه اصولاً در بازرسیهای حضوری انجام شده و همچنین از طریق پایش غیر حضوری نیز انجام می پذیرد.

Electronic File 38

لازم به ذکر است که در اتحادیه اروپا بانک مرکزی اسپانیا مقام سیاست گذار در حوزه حسابداری است.

اگرچه بانک مرکزی اسپانیا در انجام بازنگریهای حسابداری از بازنگری های حسابداری داخلی خود موسسات توسط حسابرسان داخلی و در تکمیل آن بررسیهای حسابرسان مستقل بازنگری صورتهای مالی و گزارشهای سالانه استفاده مینماید اما از ابزارهای خاص خود نیز برای تصدیق میزان انطباق صورتهای مالی با استانداردهای حسابداری استفاده می نماید. ۲۰

مدیریت ارشد موسسات مسئولیت حصول اطمینان از اینکه صورتهای مالی در هر زمان وضعیت صحیح آنها را منعکس نموده را بر عهده دارند به نحوی که این صورتهای مالی در انطباق با قوانین و مقررات جاری حسابداری تدوین شده و در هر زمانی نشان دهنده وضعیت واقعی موسسه باشند. همچنین مدیریت ارشد موسسات مسئول اجرای فرایندهایی برای نگهداری و حفظ اسناد و مدارک پشتیبان صورتهای مالی بوده و بایستی اطمینان حاصل نمایند که حسابرسان مستقل که به بررسی حسابهای سالانه می پردازند، دسترسی کامل به کلیه اطلاعات مرتبط داشته باشند به نحوی که آنها را قادر سازد تا نظرات صحیح و درست ارائه نمایند.

نتایج حاصل از بازنگریهای حسابداری در بخشهایی از ماتریس ریسک که مربوط به، حاکمیت داخلی سلول ۲۳ ماتریس رجوع کنید به بخش ۴ و پیوست (۲) و مدیریت ریسک و کنترل سلولهای ۲ ۵ ۱۱۸ ۱۴ ۱۷ و ۲۰ می باشد ارائه گردیده است. به عنوان نمونه اگر سیاستهای مدیریت ارشد حصول اطمینان کافی را از کیفیت حسابداری امکان پذیر نمی سازد عدد حاکمیت داخلی منفی خواهد بود سلول (۲۳)؛ چنانچه نتایج حاصل از بازنگریهای حسابداری حاکی از سطح ذخیره گیری ناکافی باشد عدد کنترل و مدیریت ریسک اعتباری کاهش خواهد یافت سلول (۲) اگر چنین استنتاج شود که ارزش گذاری دارایی در پرتفوی تجاری موسسه ناکافی است عدد کنترل و مدیریت ریسک بازار بدتر خواهد شد (سلول ۵)

در این رابطه یکی از وظایف مشخص بانک مرکزی اسپانیا کنترل آن است که اقلام متشکله دارایی ها و بدهیهای گوناگون با فرض داشتن ارزش ذاتی این اقلام در تعادل باشد.

Internal Governance

۳-۲- تجزیه و تحلیل مالی و اقتصادی

نقاط قوت یک موسسه اعتباری بر مبنای ساختار مناسب دارایی بدهی خالص درآمد بهره ای کافی هزینه های کارآمد و کاهش ارزش واقع بینانه ۴۳ استوار است (کاهش ارزش یک دارائی که در مقایسه با ارزش واقعی بازار آن بیشتر از ارزش واقعی ارزش گذاری شده است که درآمد بالای قابل اتکا و پرمایگی مناسبی را فراهم می آورد.

خط مقدم دفاعی یک موسسه در مواجهه با احتمال یک رخداد ناخوشایند سودهای قابل اتکایی می باشد. که آن را قادر می سازد تا زیانهای فراوری را بدون تاثیر بر پرمایگی آن موسسه جذب نماید. بدون وجود این سودهای قابل اتکا هیچ سپر و ضربه گیر سرمایه ای نمی تواند حیات موسسه را در میان مدت و بلندمدت تضمین نماید.

بانک مرکزی اسپانیا در بازنگری و ارزیابی وضعیت اقتصادی و مالی موسسات از اطلاعات مندرج در گزارشات محرمانه فصلی ارائه شده توسط موسسات استفاده مینماید. این اطلاعات در سطوح فردی و تلفیقی (گروهی) دریافت میشوند چراکه در مواردی که یا گروهی از موسسات اعتباری سروکار داریم تحلیل مالی و اقتصادی بدون وجود اطلاعات تلفیقی ممکن نیست علاوه بر آن این اطلاعات تلفیقی در صورت لزوم با اطلاعات مدیریتی ارائه شده توسط خود موسسات تکم

<https://ravihesab.com>

موسسه آموزشی راوی حساب